

Úřad pro demokracii, lidská práva a pracovní záležitosti
Ministerstvo zahraničí USA

ZPRÁVA O STAVU LIDSKÝCH PRÁV ZA ROK 2011: ČESKÁ REPUBLIKA

24. května 2012

OFICIÁLNÍ SOUHRN

Česká republika je zemí s pluralitní parlamentní demokracií. Zákonodárná moc je dána dvoukomorovému parlamentu, který tvoří poslanecká sněmovna a senát. Hlavou státu je prezident, kterého volí parlament každých pět let; prezident jmenuje premiéra z majoritní politické strany nebo z koalice. V roce 2008 zvolil dvojkomorový parlament Václava Klause jako prezidenta na druhé funkční období. Volby do poslanecké sněmovny konané v květnu 2010 byly považovány za svobodné a spravedlivé, stejně jako volby do jedné třetiny křesel v senátu konané v říjnu 2010. Řízení bezpečnostních sil bylo v rukou civilních úřadů.

Během roku byla společenská diskriminace romské populace země vážným problémem a ochránci lidských práv kritizovali úsilí vlády o její překonávání jako nedostatečné. Oficiální korupce zůstává problémem navzdory snahám o vynucování práva, stejně jako obchodování s lidmi, zejména pro nucené práce a pracovní vykořisťování

K dalším problémům týkajícím se lidských práv patřila přeplněnost věznic, odklady v prosazování spravedlnosti, násilí proti ženám, sexuální a jiné zneužívání dětí, antisemitismus a diskriminace členů odborových organizací a migrujících pracovníků.

Vláda podnikala kroky ke stíhání a trestání veřejných činitelů, kteří se dopustili zneužití pravomoci, a to jak v bezpečnostních službách, tak i v jiných orgánech vlády, ale existovaly přitom ostrůvky beztrestnosti.

Oddíl 1. Dodržování práv na integritu osobnosti, včetně ochrany před následujícím:

a. Svévolné nebo nezákonné zbavení života

Nebyly žádné zprávy o tom, že by vláda nebo její představitelé během roku spáchali svévolná nebo nezákonná zbavení života.

Dne 6. dubna zvýšil Vyšší soud trest odnětí svobody uložený policistovi za zabití vietnamského muže v roce 2009 v Brně z 3,5 roku na 10 roků. Soud vrátil případy proti dalším dvěma policistům odsouzeným za toto napadení k nižšímu soudu k přezkoumání.

b. Zmizení osob

Politicky motivovaná zmizení osob, únosy ani případy rukojmích nebyly hlášeny.

c. Mučení a další kruté, nelidské nebo ponižující zacházení nebo trestání

Zákon takové postupy zakazuje a během roku nebylo hlášeno jejich použití vládními zástupci.

V srpnu zrušil Nejvyšší soud rozhodnutí krajského soudu, kterým byla zamítnuta náhrada romské ženě za nucenou sterilizaci z roku 1997.

Nejvyšší soud rozhodl, že nižší soud by měl zvážit tento případ znovu s konstatováním, že nápravná opatření mohou být v některých případech jednotlivých náhrad přiznána i v případě, že došlo k promlčení před podáním případu k soudu.

Podmínky ve věznicích a celách předběžného zadržení

Přeplnění věznic a nedostatečný počet personálu byly hlavní problémy systému věznic a vedly k nehygienickým podmínkám a bezpečnostním rizikům. Český helsinský výbor také uvedl, že pokračující přeplnění věznic je problém, a ohlásil zvýšený počet stížností týkajících se zdravotní péče a hygienických podmínek ve vězeních. Vězni měli přístup k pitné vodě, ale nedostatek horké vody byl hygienickým problémem, protože každodenní horké sprchy byly povoleny pouze vězňům, kteří pracují. Všichni ostatní vězni měli povoleny horké sprchy pouze jednou týdně.

Během prvních 11 měsíců v roce došlo ke třem úmrtím ve věznicích a k jednomu ve vazbě. K těmto úmrtím došlo z přirozených důvodů. I když nebyly k dispozici žádné oficiální údaje o tuberkulóze, neoficiální zdroje uváděly zvýšení počtu případů.

Úřad ombudsmana ohlásil, že problémy ve věznici ve Valdicích, včetně vzájemného násilí mezi vězni, byly důsledkem nedostatečného financování. Ve valtické věznici jsou drženi vězni odsouzení na doživotí i nebezpeční vězni nebo nebezpeční vězni pod přísnou ostrahou.

V listopadu vězeňská služba oznámila, že vězeňská populace dosáhla 113,5 procent stanovené kapacity vězeňských zařízení čítající 20 500 vězňů. Zařízení pro osoby zadržené před odsouzením byly obsazeny na 109,3 procent stanovené kapacity. Zařízení pro odsouzené vězně vykonávající trest byly obsazeny na 114 procent stanovené kapacity. Z 23 269 vězňů ve věznicích České republiky bylo 1 488 žen a 211 mladistvých. Osob obojího pohlaví, zadržovaných odděleně před konáním soudního procesu, bylo 9 procent z celkového počtu. Mladiství nebyli vězněni s dospělými. Nebyly hlášeny případy horších podmínek ve věznicích pro ženy než pro muže. Nebyly hlášeny žádné případy nedostatečného vedení záznamů ve vězeňském systému. V jednotlivých věznicích nebyli ombudsmani, ale Úřad ombudsmana vyšetřoval stížnosti vězňů z celého systému.

Vězni i zadržení měli přiměřený styk s návštěvníky (tři hodiny týdně) a byly jim povoleny návštěvy bohoslužeb. Úřady povolily vězňům i zadrženým podávat stížnosti k úřadu ombudsmana bez cenzury a ombudsman kromě systematických kontrolních návštěv vyšetřoval oprávněné stížnosti na nelidské podmínky. V prvních šesti měsících navštívili představitel ombudsmana 35 lokalit, včetně vězení a policejních stanic, aby monitorovali podmínky v celách.

Dohled nad systémem věznic má ministerstvo spravedlnosti, které také během roku konalo ve věznicích inspekce. Vláda umožnila nezávislé monitorování podmínek ve věznicích místními a mezinárodními skupinami pro lidská práva, jako je Helsinská komise, a médii.

Zákon umožňuje domácí vězení a alternativní tresty jakožto za účelem snížení přeplněnosti věznic. Během roku bylo domácí vězení použito u 180 případů.

d. Svévolné zadržení nebo uvěznění

Zákon svévolné zadržení a uvěznění zakazuje a stát tyto zákazy dodržoval.

Úloha policie a bezpečnostního aparátu

Policie České republiky zodpovídá za vynucování práva a udržování veřejného pořádku. Ministerstvo vnitra dohlíží nad činností policie a zodpovídá za vyšetřování údajných případů pochybení policie. Korupce zůstala během roku problémem u orgánů vynucování práva.

Ministerstvo vnitra převedlo na krajské policejní úřady povinnosti a částečně i personál Cizinecké policie. Cizinecká policie je nezávislý policejního útvar, který zodpovídá za všechny žádosti o dlouhodobý pobyt a řešení problémů s ním spojených. Tento převod byl popisován jako snaha o zlepšení kvality postupů získávání imigračních a pobytových povolení. Tato změna byla provedena v reakci na mnoho obvinění z korupce a neefektivnosti Cizinecké policie vznesených vládou a mimovládními organizacemi. Zodpovědnost za vydání povolení k pobytu byla převedena na Ministerstvo vnitra.

Zatčení a zacházení ve vazbě

Ve většině případů policie zatýká osoby obviněné z trestných činů na základě zatykačů, které vydávají soudci. Za určitých okolností může policie zadržet osobu bez zatykače, jestliže má za to, že došlo ke spáchání stíhatelného trestného činu; jestliže považuje za nezbytné, aby zabránila dalším trestným činům nebo zničení důkazů; jestliže potřebuje chránit svědka; nebo jestliže nějaká osoba odmítá uposlechnout policejního rozkazu, aby se přemístila.

Policie musí předat osobu zatčenou na základě zatykače do 24 hodin soudu. Soudce má pak dalších 24 hodin na to, aby rozhodl, zda zadržení osoby prodlouží. Podezřelé osoby zadržené bez zatykače musejí být neprodleně informovány o důvodu jejich zadržení, musí být proveden jejich výslech, a musejí být buďto do 48 hodin propuštěny, nebo předány soudu. Jestliže jsou zadržené osoby předány soudu, soudce musí rozhodnout, zda vůči nim vznesou obvinění, do 24 hodin. Pouze osoba, které bylo sděleno obvinění z trestného činu, může být držena ve vazbě delší období.

Zákon stanoví možnost kauce, která je vyloučena v případě závažných trestných činů nebo v případě, že hrozí ovlivňování svědků. Obžalovaný v trestní věci má právo vyžádat si právního zástupce okamžitě po zatčení. Pokud si obžalovaný nemůže dovolit právníka, poskytne mu ho stát. O tom, zda poplatky za advokáta budou částečně nebo plně hrazeny státem, rozhodne soud. Úřady tato práva v praxi dodržovaly.

Vazba v přípravném řízení: Podle zákona může vazba v přípravném řízení trvat maximálně dva roky, s výjimkou „zvláště závažných“ trestných činů. Podezřelá osoba smí kdykoli požádat vyšetřující orgány o propuštění z vazby. Podle údajů vězeňské služby byla v prvních devíti měsících roku průměrná doba pobytu ve vazbě v přípravném řízení 74 dnů.

Amnestie: Prezident udělil milost z humanitárních důvodů 46 osobám za rok 2010 a 17 za prvních devět měsíců roku 2011.

e. Odepření spravedlivého veřejného soudního procesu

Zákon zaručuje nezávislost soudnictví a vláda všeobecně nezávislost soudů v praxi dodržovala. Složitá procesní pravidla způsobila, že některé případy zůstaly po mnoho let právně nedořešeny. Byrokratické záležitosti, včetně nedostatečného počtu personálu a omezeného specializovaného školení soudců snižovaly efektivnost. V první polovině roku byla průměrná délka trestního stíhání 50 dní na úrovni okresu a 332 dní na úrovni kraje. Během stejného období byla průměrná délka soudního procesu 199 dní na úrovni okresu a 716 dní na úrovni kraje.

Úřady ve většině případů respektovaly příkazy soudu a vykonávaly soudní rozhodnutí.

Soudní procesy

Zákony stanoví právo na spravedlivý soud a nezávislé soudnictví toto právo obecně uplatňovalo.

Obžalovaní požívají presumpci nevin. Jednání soudů jsou veřejná. Systém porot se nevyužívá. V závažných případech rozhoduje o vině či nevině obžalovaného soudní senát, zatímco méně závažné případy projednává samosoudce. U soudů na úrovni okresu sestává senát z jednoho profesionálního soudce, který senátu předsedá, a dvou laických soudců vybraných mezi veřejností. Odvoláními a případy zahajovanými u krajských soudů se zabývají pouze profesionální soudci. Obžalovaní mají právo radit se s advokátem; obžalovaným, kteří si nemohou ho dovolit, poskytuje stát zdarma advokáta ex off. Obžalovaní mají právo být přítomni na jednání soudu, konfrontovat osoby svědčící proti nim a sami navrhnout svědky a předkládat důkazy. Obžalovaní a jejich advokáti mají právo nahlédnout do důkazních materiálů vlastněných vládou, které se jejich případu týkají. Odsouzené osoby mají právo na odvolání. Zákon dává tato práva všem osobám.

Politických vězňů a osoby zadržované z politických důvodů

Neobjevily se žádné zprávy o vězňích nebo osobách zadržovaných z politických důvodů.

Rozhodnutí krajských soudů týkající se lidských práv

V prvních devíti měsících roku vynesl Evropský soud pro lidská práva (ESLP) 13 rozsudků proti České republice. ESLP zjistil porušení práva na svobodu, na spravedlivý trestní soudní proces a

na možnost podávat žaloby u soudu v obchodním sporu. V jiných případech kritizoval absence konfrontačního jednání před Ústavním soudem a nadměrnou délku soudních jednání. Česká republika se všeobecně snažila těmto rozsudkům vyhovět.

V listopadu 2010 si Evropské centrum pro práva Romů (ECPR) podalo stížnost k Výboru ministrů Rady Evropy, který je zodpovědný za dohled nad prosazováním rozsudků ESLP, ve které uvedlo, že Česká republika nedodržuje evropské zákony tím, že neintegruje romské děti do běžných škol (viz oddíl 6). ECPR si vyžádalo, aby Výbor ministrů požadoval konkrétní kroky k integraci romských studentů. Ke konci roku tato kontrola Rady Evropy pokračovala.

Občanskoprávní řízení a nápravy

Ústava zakotvuje oddělené, nezávislé soudnictví v občanskoprávních věcech a občané mají možnost podávat žaloby u soudů a domáhat se odškodnění za porušování lidských práv nebo požadovat, aby porušování lidských práv bylo zastaveno. K dostupným nápravám patří peněžité odškodnění, spravedlivý opravný prostředek a zastavení škodlivého jednání. Navrhovatelé se mohou proti nepříznivým rozsudkům odvolat k ESLP. K dispozici jsou také správní nápravná opatření.

f. Svévolné zasahování do soukromí, rodiny, do domovní svobody a do listovního tajemství

Zákon takové jednání zakazuje a stát tyto zákazy v praxi obecně dodržoval.

Oddíl 2. Dodržování občanských svobod, včetně následujících:

a. Svoboda projevu a svoboda tisku

Stav svobody projevu a svobody tisku

Zákon předepisuje svobodu projevu a tisku a vláda tato práva v praxi obecně dodržovala. Nezávislé sdělovací prostředky, efektivní soudnictví a fungující demokratický politický systém společně zaručovaly svobodu projevu a svobodu tisku. Zákon požaduje u osob, které popírají zločiny komunistické éry nebo nacistického holocaustu tresty odnětí svobody od šesti měsíců do tří let. Projevy v jakékoli podobě podněcující nenávisť na základě rasy, náboženského vyznání, třídní příslušnosti, národnosti nebo příslušnosti k jiné skupině jsou rovněž nezákonné a hrozí za ně trest odnětí svobody až na tři roky.

Dne 4. dubna odložil Krajský soud v Brně odsouzení šesti členů nyní zakázané Dělnické strany za podněcování nenávisť, pomlouvání národnosti, etnické skupiny a rasy a podporu hnutí usilujícího o potlačování lidských práv a svobod. Krajský soud předal tento případ zpět k okresnímu soudu k dalšímu projednání.

Svoboda projevu: Občané měli svobodu kritizovat vládu na veřejnosti a v soukromí nebo diskutovat o věcech v obecného veřejného zájmu bez obav z odvety.

Svoboda tisku: Nezávislé sdělovací prostředky aktivně vyjadřovaly rozmanitou škálu názorů bez vnějších omezení.

Dne 1. srpna vstoupila v platnost úprava „náhubkového zákona“ z roku 2009. Zákon z roku 2009 postihuje zveřejňování informací získaných z odposlouchávání a z dalších policejních zdrojů jmen, zveřejňování jmen obětí závažných trestných činů a jmen všech obětí trestných činů mladších 18 let. Novela zákona umožňuje novinářům zveřejňovat tyto informace, pokud to považují za nutné „z veřejného zájmu“.

Svoboda internetu

Neobjevila se žádná vládní omezení v přístupu k internetu, ani důvěryhodné zprávy o tom, že by vláda monitorovala elektronickou poštu nebo internetová diskusní fóra bez nařízení soudu. Jednotlivci i skupiny měli možnost se zapojit do vyjadřování názorů prostřednictvím internetu a elektronické pošty.

Akademická svoboda a kulturní akce

Nedošlo k žádným omezením akademické svobody nebo kulturních akcí.

b. Svoboda pokojného shromažďování a svoboda sdružování

Svoboda shromažďování

Zákon předepisuje svobodu shromažďování a stát tato práva v praxi obecně dodržoval.

Vláda může zákonným způsobem omezit nebo zakázat shromáždění, včetně pochodů, demonstrací a koncertů, jež propagují nenávisť nebo netoleranci, staví se za potlačování osobních práv nebo ohrožují bezpečnost účastníků. Účastníci protestů musejí mít k demonstracím povolení, avšak policie obecně nezasahovala proti spontánním, pokojným demonstracím.

Dne 9. dubna rozpustila policie ekumenickou bohoslužbu konanou v reakci na plánovaný a schválený pochod neonacistů v Krupce. Sdělovací prostředky ohlásily, že policie použila násilí při postupu proti účastníkům bohoslužby a že místní samospráva organizátory pokutovala. Podle zákona se náboženská shromáždění mohou scházet bez předchozího povolení úřadů, i když zákon nepředepisuje, která shromáždění za těchto okolností mají mít přednost. Policie vydala prohlášení, podle kterého měl přednost plánovaný pochod. Soud později tyto pokuty zrušil.

Svoboda sdružování

Ústava a zákon zaručují svobodu sdružování a i když stát toto právo v praxi obecně dodržoval, zákon vyžaduje, aby se organizace, sdružení, nadace a politické strany zaregistrovaly u orgánů místní správy nebo ministerstva vnitra. Skupiny, které podněcují nenávisť na základě rasy, třídní příslušnosti, národnosti nebo jiné skupinové příslušnosti či které používají zakázané symboly, mohou být rozpuštěny nebo zakázány soudem nebo jim ministerstvo vnitra může odmítnout povolení k registraci.

Dne 17. srpna rozpustil Nejvyšší správní soud svým rozsudkem rozpustil pravicovou Národní stranu, která fakticky přestala fungovat v roce 2009, ze správních důvodů. Tato strana byla známa svými protiromskými a euroskeptickými názory, i tím, že volala po „konečném řešení romské otázky“ vystěhováním všech Romů do Indie.

c. Svoboda náboženského vyznání

Viz Mezinárodní zpráva o náboženské svobodě za rok 2010 (*International Religious Freedom Report*) na internetových stránkách www.state.gov/j/drl/irf/rpt.

d. Svoboda pohybu, vnitřní uprchlíci, ochrana uprchlíků a osob bez státní příslušnosti

Ústava a zákon zaručují svobodu pohybu uvnitř země, svobodu cestování do zahraničí, svobodu emigrace i repatriace, a stát obecně tato práva v praxi dodržoval. Vláda spolupracovala s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a dalšími humanitárními organizacemi při poskytování ochrany a pomoci vnitřně vysídleným osobám, uprchlíkům, žadatelům o azyl, osobám bez státní příslušnosti a dalším potřebným osobám.

Ochrana uprchlíků

Poskytování azylu Zákon zaručuje poskytnutí azylu nebo udělení statutu uprchlíka a vláda zavedla systém pro poskytování ochrany uprchlíkům. Na základě zákonů EU je k dispozici dočasná ochrana osob.

Bezpečné země původu a tranzitní země: Ministerstvo vnitra na základě zákona přijímá žádosti o azyl od osob přijíždějících ze zemí pokládáných podle zákona za bezpečné nebo projíždějících těmito zeměmi. Tyto žádosti se nejčastěji odmítají, ale úřady rozhodují o všech případech jednotlivě a mohou je ve výjimečných případech schválit. Během roku neexistovaly žádné zprávy ani stížnosti týkající se zásad bezpečné země původu nebo tranzitní země.

Ochrana proti vyhoštění a návratu: V praxi stát poskytoval ochranu před vyhoštěním nebo navrácením uprchlíků do zemí, kde by jejich život nebo svoboda byla ohrožena z důvodu jejich rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo z důvodu politického přesvědčení.

Zneužívání uprchlíků: Zákon umožňuje vládě zadržet žadatele o azyl, kteří se pokoušejí vstoupit do země na mezinárodním letišti, po dobu až 120 dní. Toto opatření postihlo zejména žadatele, kteří neměli doklady totožnosti.

Trvalá řešení: Program přesídlení na základě dohody mezi vládou a úřadem UNHCR pokračoval *ad hoc*. Během roku přesídlila vláda 25 osob, většinou z Afghánistánu, Běloruska a Uzbekistánu.

Dočasná ochrana: Úřady během roku poskytly dodatečnou ochranu, de facto statut uprchlíků, osobám, které nezískaly azyl, 178 osobám.

Oddíl 3. Dodržování politických práv: právo občanů měnit vládu

Ústava a zákony dávají občanům právo měnit pokojnou cestou vládu a občané toto právo v praxi využívali prostřednictvím pravidelných, svobodných a spravedlivých voleb na základě všeobecného hlasovacího práva.

Volby a zapojení do politiky

Nedávné volby: V květnu 2010 se v České republice konaly volby do Poslanecké sněmovny, nižší komory parlamentu. V říjnu 2010 se konaly volby do jedné třetiny křesel v senátu a do místních samospráv. Oboje volby byly považovány za svobodné a spravedlivé.

Účast žen a menšin: V Poslanecké sněmovně, která má 200 křesel, bylo zastoupeno 45 žen, včetně předsedkyně a dvou ze tří jejích zástupkyň, a v senátu, který má 81 křesel, bylo 15 žen. V kabinetu vlády, která má 15 členů, byly dvě ženy. Patnáct procent soudců byly ženy, včetně pěti žen v Ústavním soudu, který má 15 členů. Ze 13 krajských hejtmanů České republiky byla jedna žena.

Jeden ze soudců Ústavního soudu České republiky byl etnický Slovák. Několik málo Romů z odhadované dvousettisícové romské populace v zemi se zapojilo do politického života. Příslušníci romského etnika nebyli mezi poslanci parlamentu, nestáli v čele žádného ministerstva ani nebyli členy Nejvyššího soudu ČR. Několik Romů bylo jmenováno do národních a krajských poradních výborů pro romské otázky.

Představitelé 12 národních menšinových skupin byli členy Vládní rady pro národní menšiny, poradní skupiny zahrnující vládní představitele, která má 31 členů. Každá menšinová skupina může do této rady jmenovat až tři představitele.

Oddíl 4. Korupce státních úředníků a transparentnost vlády

Zákon stanoví trestní postih za korupci státních úředníků; ne vždy však stát zákon účinně uplatňoval a státní úředníci se někdy dopouštěli korupčního jednání beztrestně. Podle indikátorů způsobu vládnutí Světové banky byla korupce v České republice problémem.

Hlavním problémem byla korupce v zadávání veřejných zakázek. K nepříliš častému stíhání zkorumpovaných osob ve vysokých funkcích přispěly neexistence procesu využití státního „korunního svědka“, v němž lze nabídnout beztrestnost osobám ochotným svědčit proti spolupachatelům, neexistence specializovaného orgánu státního zastupitelství, nedostatečné zákony vyžadující zveřejňování původu majetku, užívání anonymních obligací neuvádějících jména vlastníků, nedostatečná regulace systému zadávání veřejných zakázek, neúčinná pravidla řídicí financování a lobbistickou činnost volebních kampaní a politických stran, neúčinné nástroje policejního vyšetřování, absence předpisů na ochranu osob oznamujících nezákonnou činnost a ochranu státních zaměstnanců proti politickým tlakům, politický tlak na státní zástupce, jejichž účelem je mařit vyšetřování, a omezený počet zkušených vyšetřovatelů na krajských úrovních.

Během roku podnikl stát několik kroků k prevenci korupce a boje proti ní. Dohoda mezi stranami vládní koalice zavazuje vládnoucí koaliční strany k přijetí zákonů, které by se zabývaly nedostatky uvedenými výše. Vláda v lednu přijala celonárodní protikorupční strategii pro roky 2011 a 2012 v 58 bodech, která uvádí nezbytné legislativní a regulatorní změny a stanoví časový plán pro jejich zavedení. Ministerstvo vnitra vydává pravidelné veřejné zprávy ohledně plnění této strategie. I když stát udělal pokrok v plnění této strategie, zmeškal své vlastní uzávěrky v několika bodech.

Zákon, který vstoupil v platnost v září, odstranil požadavek, že veškeré transakce v oblasti národní obrany budou prováděny pomocí prostředníků, a podstatně omezil využívání dodávek z jediného zdroje, čímž se snížily možnosti korupce. Parlament schválil zákon zavádějící firemní zodpovědnost za trestné činy počínaje 1. lednem 2012. Parlament také novelizoval trestní zákoník, aby se posílily směrnice pro odsuzování osob shledaných vinnými z korupce a rozšířil používání nástrojů vyšetřování, jako odposlouchávání při vyšetřování korupce. Stát posílil předpisy pro likvidaci majetku obecních a krajských samospráv.

Policejní útvar pro odhalování korupce vyšetřoval údajné případy korupce, které se týkaly vysoce postavených státních úředníků a významných případů na krajské a místní úrovni a vyšetřoval také soukromé osoby a společnosti nařčené z korupce. Pravidelné policejní útvary se zabývaly vyšetřováním případů na nižších úrovních. Podle Ministerstva vnitra policejní orgány v první polovině roku vyšetřovaly 105 případů podplácení (30 případů nabízení úplatku, 71 případů přijetí úplatku a čtyři případy nepřímého úplatku) a provedly vyšetřování 35 veřejných činitelů podezřelých ze zneužití pravomoci, což znamenalo zvýšení oproti předchozímu roku. Podle Ministerstva spravedlnosti odsoudily soudy 40 veřejných činitelů za trestné činy spojené se zneužitím pravomoci, z nichž tři byli odsouzeni k trestu odnětí svobody a 34 bylo propuštěno na zkušební období. Šest veřejných činitelů bylo pokutováno. Z 57 veřejných činitelů

odsouzených za trestné činy spojené s korupcí (18 za přijetí úplatku, 38 za nabídnutí úplatku a jeden za nepřímý úplatek) jich bylo devět odsouzených k trestu odnětí svobody a 44 bylo propuštěno na zkušební období. Deset veřejných činitelů bylo pokutováno. Od ledna do září vyšetřoval specializovaný protikorupční policejní útvar, který je zodpovědný za vysokoprofilové korupční případy, 66 případů korupce veřejných činitelů. Vyšetřovatelé dokončili osm případů a předali je ke stíhání.

Tisk přinášel další zprávy o údajné korupci.

V dubnu obvinili dva členové vládnoucí strany Věci veřejné (konzervativní liberální politické strany), včetně předsedy stranického parlamentního klubu, ministra dopravy Víta Bárta z toho, že je podplatil, aby zůstali věrni straně. Bárta popřel, že by peněžní prostředky, které členům poskytl, byly úplatky, a mluvil o nich jako o půjčkách, ale přiznal, že tyto platby v hotovosti mohly být porušením zákona proti praní špinavých peněz. On i straničtí kolegové tvrdili, že obvinění byla pokusem o nalomení této nově ustavené strany, která se dostala do popředí na základě protikorupční platformy. Bárta rezignoval na svou funkci s prohlášením, že se do vysokého úřadu nevrátí, dokud nebude jeho jméno očištěno. Strana tyto dva členy parlamentu vyloučila ze svých řad a třetí člen rezignoval. V září zbavil parlament Bárta imunity, aby vyšetřování mohlo pokračovat, což Bárta i jeho strana podpořili. V říjnu policie obvinila Bárta a bývalého člena strany z podplácení a vyšetřování ke konci roku pokračovalo.

V listopadu odstranil ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil z funkce vysokého státního zástupce Vlastimila Rampulu, který údajně hrál roli při úniku informací ze svědecké výpovědi rakouského svědka v rámci vyšetřování údajných provizí vyplacených představitelům státu a politických stran během jednání o nákupu vojenských vozidel od rakouské firmy. Dalším důvodem pro propuštění Rampuly bylo jeho údajné narušování vyšetřování dalších případů korupce.

V prosinci obvinili státní zástupci dvě nejmenované osoby z pokusu o podvod a podplácení v rámci případu týkajícího se udání americkým podnikatelem (a bývalým americkým velvyslancem v České republice), že v roce 2008 tehdejší zástupce ministra obrany Martin Barťák údajně požadoval mnohamilionový úplatek výměnou za pomoc při řešení sporu mezi firmou bývalého velvyslance a jednoho z jejích klíčových dodavatelů. V prosinci státní zástupci obvinili dvě nejmenované osoby z pokusu o podvod a podplácení.

Několik ministerstev má protikorupční telefonní linky, kde mohou občané hlásit podezření z korupce. Protikorupční linka Ministerstva vnitra, kterou pro ně spravuje nevládní organizace Oživení, přijala 1 107 hovorů v prvních devíti měsících roku. Oživení zaregistrovalo 574 relevantních stížností, včetně 38 týkajících se soudů, 136 týkajících se policie, 156 týkajících se majetkových práv a stavebních povolení a 74 týkajících se veřejných zakázek.

Nadále byla vznášena důvěryhodná obvinění z korupce v justici, zejména v souvislosti s konkurzním řízením a trestním finančním řízením. V říjnu podal ministr spravedlnosti Pospíšil trestní oznámení proti soudci Janu Kozákovi, místopředsedovi brněnského Krajského soudu s obviněním, že přiřazuje případy konkurzních podvodů soudcům mimo pořadí. Kozák si přiřadil

vysokoprofilový případ konkurzního podvodu výrobce obleků. Tato žaloba byla údajně založena na informacích uváděných ve výroční zprávě české Bezpečnostní informační služby v září. Příklad byl koncem roku v jednání. Pospíšil také podal disciplinární stížnost proti Kozákovi a jeho nadřízenému, soudci Jaromíru Pořízkovi.

Zákon zaručuje přístup veřejnosti k informacím o činnosti vlády a vláda obecně tento přístup v praxi občanům i jiným subjektům, včetně zahraničních sdělovacích prostředků, poskytovala. Nevládní organizace hlásily za poslední dva roky zvýšený počet zamítnutí, zejména na místní úrovni a ohledně využití veřejných financí. Žadatelé, jejichž žádosti jsou zamítnuty, se mohou v patnáctidenní lhůtě odvolat. Mohou se také odvolat v případě, že úřady překročí lhůtu k vyřízení jejich žádosti.

Zákon ukládá zákonodárcům, členům vlády a dalším vybraným veřejným činitelům povinnost každoročně podávat finanční prohlášení o majetku. Majetková prohlášení jsou však k prohlédnutí pouze na základě písemné žádosti a často bývají všeobecná a postrádající informace. Ohlašovat se musí pouze majetek získaný od nástupu do veřejné funkce.

Během roku se dostalo před soud několik žádostí týkajících se přístupu veřejnosti k informacím a soudy byly údajně k navrhovatelům vstřícné. Nejvyšší správní soud vydal rozhodnutí proti snahám ministra finance o utajení totožnosti osob, kterým byly v minulosti soudem odpuštěny daně. Když si ministerstvo vyžádalo od navrhovatele, deníku *Hospodářské noviny*, poplatek za kopie záznamů ve výši 250 000 korun (přibližně 12 830 dolarů) za plný záznam, noviny získaly menší množství dokumentů s finanční podporou nadace Open Society Fund.

Oddíl 5. Postoj státu k vyšetřování údajného porušování lidských práv vedenému mezinárodními a nevládními organizacemi

Řada domácích i mezinárodních skupin zabývajících se lidskými právy všeobecně fungovala bez vládních omezení a vyšetřovala i publikovala svá zjištění týkající se případů porušování lidských práv. Představitelé vlády s nimi často spolupracovali a byli vstřícní vůči jejich stanoviskům.

Státní orgány zodpovědné za dodržování lidských práv Představitelé úřadu ombudsmana pravidelně navštěvovali vládní instituce a soukromá zařízení s omezením pobytu pro obyvatele (tj. vězení, sirotčince a domovy pro seniory), kde zkoumali zacházení s jednotlivci a sledovali dodržování základních práv. Kromě zpráv týkajících se speciálních zájmových témat vydával úřad ombudsmana čtvrtletní a výroční zprávy o činnostech úřadu. Úřad svou funkci vykonával bez zásahů vlády nebo politických stran, měl odpovídající zdroje a jeho působení bylo považováno za efektivní. V prvních šesti měsících roku obdržel ombudsman 3 716 stížností, z nichž se 181 týkalo vězení, policie a ozbrojených složek. Z celkového počtu spadalo 57 procent stížností pod mandát tohoto úřadu. Ve stejném období přijala informační horká linka 5 307 hovorů spočívajících ve vyžádání jednoduché rady. V roce 2010 ombudsman podal 724 dotazů.

Dne 15. února jmenoval předseda vlády Moniku Šimůnkovou jako novou zmocněnkyni pro lidská práva a obsadil tak funkci, která byla volná od září 2010.

Nevládní organizace kritizovaly rozhodnutí státu z roku 2010 o změně ministerstva na výbor s tvrzením, že to naznačuje nezáměr vlády o otázku lidských práv.

Oddíl 6. Diskriminace, společenský útlak a obchodování s lidmi

Zákon zakazuje diskriminaci na základě pohlaví, věku, tělesného postižení, rasy, etnického původu, národnosti, sexuální orientace, náboženského vyznání nebo osobního přesvědčení. Stát však tato ustanovení účinně nevynucoval. I nadále docházelo k významnému společenskému útlaku Romů a žen a také obchodování s lidmi zůstává nadále problémem.

Ženy

Znásilnění a domácí násilí Zákon zakazuje znásilnění, včetně znásilnění mezi manželi, a stanoví trest odnětí svobody od dvou do patnácti let. Stát tato opatření účinně vynucoval. Přestože odborníci se domnívají, že případy znásilnění nejdou dostatečně hlášeny, konstatují od roku 2001 stoupající trend v počtu pachatelů odsouzených za znásilnění. Přičítají tento trend zlepšenému školení pro policisty, osvětovým kampaním a zvýšené interakci mezi policií a nevládními organizacemi. Za prvních šest měsíců roku bylo ohlášeno 312 znásilnění, z nichž bylo prošetřeno 169. Soudy odsoudily 95 pachatelů, z nichž 53 pachatelům udělily tresty odnětí svobody a ostatním osobám podmíněné tresty. V roce 2010 bylo ohlášeno 586 znásilnění, z nichž bylo prošetřeno 377 a 172 pachatelů bylo odsouzeno, z nichž 100 dostalo tresty odnětí svobody a zbytek podmíněné tresty.

Odborníci se domnívají, že násilí vůči ženám je rozšířenější, než naznačují počty případů hlášených úřadům, a to kvůli stigma spojenému s oznámením takového zneužití.

Domácí násilí lze postihovat nepodmíněným trestem odnětí svobody až na tři roky, v případě přitěžujících okolností delším. Policie získala pravomoc vykázat pachatele dopouštějícího se domácího násilí z domova až na deset dní. Podle zprávy vydané nevládní organizací Bílý kruh bezpečí bylo během prvních šesti měsíců roku vykázáno z domova celkem 719 pachatelů, mezi nimi i ženy.

Za prvních šest měsíců roku bylo podle statistiky Ministerstva vnitra hlášeno 356 případů domácího násilí a policie provedla vyšetřování 262 případů. Během téhož období bylo 140 osob odsouzeno za domácí násilí, z nichž 41 dostalo tresty odnětí svobody a 98 podmíněné tresty. V mnoha případech domácího násilí hrál významnou úlohu alkohol, spolu s drogami, stresem spojeným s prací a hazardními hrami.

Policie nadále proškolovala vybrané pracovníky, kteří se mají případy domácího násilí zabývat, a spolupracovala s organizacemi poskytujícími sociální služby. Obětem znásilnění a domácího násilí poskytovala psychologické poradenství řada tísňových linek a krizových center. Za prvních

osm měsíců roku přijala například telefonní linka Dona 1939 hovorů týkajících se domácího násilí, přičemž za stejné období roku 2009 to bylo pro srovnání 2010 hovorů.

Sexuální obtěžování Zákon zakazuje sexuální obtěžování, stát však toto ustanovení účinně nevyužíval, takže sexuální obtěžování zůstává i nadále problémem. Zákon klade důkazní břemeno na osobu, která je z obtěžování obviněna. Odsouzeným může být udělena pokuta až do výše 70 000 korun (přibližně 3 880 dolarů), mohou být propuštěni ze zaměstnání nebo jim může být uložen trest odnětí svobody. Podle studie, kterou v únoru 2009 realizovalo Oddělení genderových a sociologických studií České akademie věd, zažilo 25 procent respondentek na pracovišti sexuální obtěžování.

Pachatelům odsouzeným za dlouhodobé pronásledování mohou být uloženy tresty odnětí svobody až na tři roky. V první polovině roku bylo policii ohlášeno 339 případů dlouhodobého pronásledování, která předala 229 případů státnímu zastupitelství k dalšímu vyšetřování. Soudy v první polovině roku odsoudily za dlouhodobé pronásledování 93 osob, z nichž 10 dostalo tresty odnětí svobody a 68 podmíněné tresty. V roce 2010 odsoudily soudy 83 osob, 13 z nichž udělily tresty odnětí svobody a 61 podmíněné tresty. Šest osob dostalo jinou formu trestů a tři žádný trest.

Sexuální turistika Sexuální turistika zůstávala problémem. Sexuální turistika v příhraničních oblastech a velkých městech poklesla částečně v důsledku zpřísnění opatření místní samosprávy.

Reproduktivní práva: Páry a jednotlivé osoby měly právo rozhodnout svobodně a odpovědně o počtu svých dětí, časovém odstupu mezi nimi a věku, kdy je počnou, a měly informace a prostředky, aby tak činily bez diskriminace, donucování a násilí. Antikoncepce byla běžně dostupná a odborná porodní péče byla široce rozšířená.

Diskriminace: Zákon zaručuje mužům a ženám stejná práva, včetně oblasti rodinných a majetkových práv. Podle údajů Českého statistického úřadu za druhé čtvrtletí roku bylo zaměstnáno 57 procent žen a ženy tvořily 43 procent pracovních sil. Platy žen zaostávaly za platy mužů vykonávajících obdobnou práci něco víc než 26 procent a ženy pracovaly spíše v méně dobře placených profesích než muži. Rada pro rovné příležitosti mužů a žen sledovala genderové otázky a poskytovala státu rady ohledně vynucování rovnosti práv mezi pohlavími.

Děti

Registrace narození: Občanství dětí se odvozuje od občanství jejich rodičů. Dítě, jehož alespoň jeden rodič je občanem státu, se stává automaticky občanem. Narození se registrují okamžitě.

Zneužívání dětí: I když je zneužívání dětí nezákonné v mnoha podobách, zůstávalo i nadále problémem. Podle průběžné patnáctileté studie, kterou realizují sexuologové na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, zažilo 10 procent dětí v zemi sexuální zneužívání. Sedm procent bylo nejméně jednou sexuálně zneužito, tři procenta jsou zneužívána opakovaně.

Tresty odnětí svobody pro pachatele odsouzené za zneužívání dětí se zvýšily až na 12 let nebo 18 let v případě úmrtí dítěte. Ministerstva vnitra a spravedlnosti zavedla zvláštní místnosti pro výslechy dětí postižených zneužíváním a svědků. Pokud speciálně vyškolení policisté dodrží speciální požadavky pro výslech (přítomnost psychologů a v některých případech i soudců a obhájců), nevyžaduje se po zneužitých dětí, aby dále svědčily během soudního přelíčení.

Manželství dětí: Minimální věková hranice pro manželství stanovená zákonem je 18 roků. Někteří příslušníci romské obce vstupovali do manželství před dosažením tohoto zákonného věku.

Nucená prostituce dětí: Za pohlavní styk s osobou mladší patnácti let hrozí nepodmíněný trest odnětí svobody v délce až osm let a v případě úmrtí dítěte až osmnáct let. Minimální věková hranice pro dobrovolný pohlavní styk je patnáct let. Zákon zakazuje držení, výrobu a šíření dětské pornografie, za něž hrozí nepodmíněný trest odnětí svobody v délce až osm let. Podle statistik ministerstva vnitra policie vyšetřovala během prvních šesti měsíců roku 30 případů nucené dětské prostituce, v porovnání s 46 případy v roce 2010. Některé děti se samy věnují prostituci, aniž by k tomu byly zřejmě nuceny třetí osobou.

Ministerstvo spravedlnosti ohlásilo, že za prvních šest měsíců roku soudy odsoudily 32 osob k podmíněným trestům za výrobu nebo jiné zacházení s dětskou pornografií. Devět osob bylo odsouzeno za zneužití dítěte pro výrobu pornografie (jedné byl uložen trest odnětí svobody a osmi podmíněné tresty).

Dne 4. října provedla policie prohlídku více než 30 domů v rámci celostátní operace proti dětské pornografii a zadržela 10 osob podezřelých z výroby a distribuce dětské pornografie. Během tohoto zásahu bylo zabaveno více než 60 počítačů. Byly připravovány žaloby a policie očekávala, že počet podezřelých se zvýší.

Mezinárodní únosy dětí: Česká republika je signatářem Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980.

Antisemitismus

Přestože odhady se různí, má se za to, že židovská populace v zemi čítá asi 10 000 osob. Veřejné projevy antisemitismu byly v zásadě vzácné, avšak po celé zemi byly aktivní malé, poměrně dobře organizované ultranacionalistické skupiny s antisemitskými názory. Ministerstvo vnitra nadále proti těmto skupinám postupovalo, přičemž sledovalo jejich činnost, posilovalo spolupráci s policií ze sousedních zemí a zajišťovalo ukončení nepovolených srazů. I když se počet srazů a demonstrací extrémních pravicových skupin během roku zvýšil, jen málo z nich bylo svým laděním antisemitických.

Dne 14. srpna neznámí vandalové nastříkali antisemitický symbol na památník židovských obětí holocaustu v Ostravě. Policie tento případ vyšetřovala.

V roce 2010 Ministerstvo vnitra evidovalo 28 trestných činů s antisemitským motivem. Během téhož období hlásila Federace židovských obcí 16 antisemitských incidentů, včetně poškození majetku, nástřiků antisemitských nápisů a nacistických symbolů, hrozeb a výpadů.

Během léta a podzimu vedoucí státní představitelé, místní nevládní organizace a židovské skupiny žádaly rezignaci Ladislava Bátory, vedoucího personálního oddělení Ministerstva školství. Bátora je napojený na antisemitské, antiromské, rasistické a extrémně pravicové organizace.

Obchodování s lidmi

Viz výroční zpráva Ministerstva zahraničí USA o obchodování s lidmi (*Trafficking in Persons Report*) na adrese www.state.gov/j/tip.

Osoby s postižením

Zákon zakazuje diskriminaci osob s tělesným, duševním nebo jiným postižením v zaměstnání, vzdělávání, přístupu ke zdravotní péči nebo jiným státním službám a toto opatření je všeobecně dodržováno. Osoby s postižením však měly problém se získáváním vhodného obecního bydlení a nezaměstnanost mezi nimi byla nepřiměřeně vysoká.

Z 57 stanic metra v Praze bylo 30 přístupných osobám s postižením, včetně pouhých pěti z 15 hlavních stanic ve středu města. Většina autobusů a nových tramvají má vstupní dveře s nízkou podlahou, aby vyhověla osobám s postižením. Metro, autobusové a tramvajové systémy oznamují zastávky a jsou vybaveny zařízením pro nevidomé osoby.

Veřejný ochránce práv je povinen pravidelně navštěvovat všechna státní i soukromá zařízení, kde pracují osoby s fyzickým postižením, prověřovat, zda podmínky, ve kterých pracují, nejsou v rozporu se základními právy, a usilovat o lepší ochranu proti možnému zneužívání těchto osob. Veřejný ochránce práv tyto návštěvy během roku konal.

Stát pokračoval s rozvíjením programu pro osoby s postižením, Mobilita pro všechny, a vybral 16 dalších projektů k financování. V rámci programu Mobilita pro všechny se budují bezbariérové chodníky, přechody, křižovatky a výtahy pro postižené ve státních institucích, nakupují bezbariérové autobusy a umožňuje bezbariérový přístup do státních institucí, škol, knihoven, galerií a muzeí.

Národnostní/rasové/etnické menšiny

Mezi menšinové skupiny v České republice se řadí Romové, Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Poláci, Rusové a Němci. Romové, kteří čítají přibližně 200 000 osob, čelí vysoké míře chudoby, nezaměstnanosti a ngramotnosti a také různým úrovním diskriminace ve vzdělávání, zaměstnání a bydlení. Společenské předsudky proti romským obyvatelům České republiky se

občas projevily násilnými útoky. Během roku se extrémisté zaměřili na romské čtvrti jakožto prostředí pro protesty a občasné násilné útoky. Policie vyšetřovala několik případů vrhání pochodní nebo zápalných lahví do romských domů. Extremistické skupiny také pochodovaly romskými čtvrtěmi s pochodněmi a skandovaly hesla. Některé organizace pro lidská práva kritizovaly reakci na diskriminaci Romů jako nedostatečnou.

Členové a sympatizanti neonacistických organizací byli nejčastějšími pachateli násilných činů proti etniku, zejména proti Romům. Aktivní byli také ultranacionalisté. Během roku pořádaly neonacistické a pravicové extremistické skupiny srazy nebo pochody v několika městech. Ve zprávě publikované 3. září odhadoval policejní Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, že v České republice působí 500-600 aktivních neonacistů a přibližně 5 000 osob, které otevřeně sympatizují s tímto hnutím.

Dělnická strana (DS), která byla známá svou nenávisť vůči Romům a dalším menšinám, byla zakázána v únoru 2010, ale byla nahrazena Dělnickou stranou pro sociální spravedlnost (DSSS) nedlouho poté. Členství a vedení DSSS a DS bylo prakticky totožné.

Celostátní sdělovací prostředky se nepoměrně více věnují kriminalitě a násilným činům páchaným Romy v porovnání s podobným chováním většinové populace nebo jiných menšin.

Někteří politici hlavních stran otevřeně kritizovali romské obce. Ve svých výrocích často útočili na romskou menšinu, kladli jí za vinu její vnitřní problémy a přikládali jí kolektivní vinu za zločinnost. Někteří politici vyzývali samosprávy, aby přestěhovali romské obyvatele na okraj města do prostředí, kde je často podřadné bydlení, zakázali alkohol v oblastech s vysokým počtem romských občanů a omezovali možnost pobyty Romům, kteří spáchali větší počet méně závažných trestných činů.

Počínaje 26. srpnem došlo k sérii protiromských protestů v Severočeském kraji v reakci na dva incidenty romského násilí vůči české populaci. Místní občané spolu s pravicovými extrémisty každý víkend po několik týdnů pochodovali v této oblasti včetně měst Varnsdorf, Rumburk, a Nový Bor. V některých případech byly tyto protesty spojeny s násilím a policie zasáhla, aby ochránila romské obyvatelstvo. Tyto pochody se lišily od předchozích pochodů v tom, že většina protestujících byli místní občané namísto neonacisté nebo jiní extrémisté.

Dne 18. března snížil odvolací soud trest Ivo Müllerovi, jedné ze čtyř osob odsouzených za napadení romské rodiny zápalnou lahví, během něhož došlo k vážnému zranění dvouleté dívky. Původní trest odnětí svobody na 22 let byl snížen na 20 roků. Soud potvrdil tresty ostatním útočníkům i peněžní náhradu rodině.

I když zákon z roku 2009 zakazuje diskriminaci v zaměstnání na základě etnického původu, Romové se i nadále potýkali s diskriminací v zaměstnání, bydlení a ve školách. Některí zaměstnavatelé odmítli Romy přijmout a žádali, aby jim místní úřady práce romské uchazeče neposílaly. Během roku došlo k několika málo případům stíhání podle tohoto zákona. Odhaduje se, že 57 procent Romů je nezaměstnaných. Podle Agentury pro sociální začleňování

v romských lokalitách se nezaměstnanost v oblastech s vysokým procentem romských obyvatel blížila k 90 procentům.

Úřady podnikly málo opatření proti diskriminaci Romů v oblasti bydlení. Zatímco diskriminace v bydlení na základě etnického původu je zákonem zakázána, nevládní organizace uváděly, že některé obce nadále uplatňují obecní vyhlášky způsobem, který diskriminuje některé sociálně znevýhodněné skupiny, především Romy, včetně toho, že rozhodnutí o přidělení bytu zakládá na pověsti uchazeče a rodiny v předchozích místech pobytu. Byla nově přijata Strategie boje proti sociálnímu vyloučení, která obsahuje opatření týkající se bydlení, aby se tento proces usnadnil.

Podle nových odhadů v České republice existuje více než 400 "vyloučených" lokalit nebo ghet, která obývají téměř výhradně Romové. Tato gheta často sužuje nevyhovující bydlení a zdravotní podmínky. Vedle diskriminace v bydlení patří k důvodům nárůstu romských ghet nedostupnost nájemného v jiných oblastech a proces přeměny městských čtvrtí v místa pro bohaté.

Restaurace, bary a další veřejné podniky občas odmítaly Romy obsloužit.

Snížení sociálních dávek, ke kterému došlo během roku, mělo nepoměrně vyšší dopad na romské rodiny, které už byly postiženy vysokou nezaměstnaností a potížemi s hledáním dostupného bydlení.

Romské děti jsou často vystaveny diskriminačnímu zacházení. Amnesty International, mezinárodní nevládní organizace pro lidská práva, tvrdila, že čtyři roky po vydání rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, že praxe systematické segregace romských dětí ve školách je nezákonná, úřady tento problém neřeší. Romské děti byly v nepoměrně větší míře umísťovány do speciálních škol, známých jako „praktické“ školy, což znamená jejich faktickou segregaci do podřadného vzdělávání. Podle ministerstva školství navštěvovalo tyto „praktické“ školy ve sledovaném roce přibližně 27 procent romských dětí oproti 2 procentům neromských dětí. V běžných školách byly romské děti mnohdy segregovány od většinové populace, jednak kvůli místu pobytu (často v obci s převážně romskou populací), jednak proto, že představitelé škol v běžných školách někdy přerazovali romské děti na zvláštní výuku. Rozhodnutí o umístění dětí do zvláštní školy však činí soudce na základě doporučení sociální pracovníce.

Přestože zákon umožňuje výuku v romštině, žádná základní škola v zemi v ní nevyučovala. Romština byla vyučována jako cizí jazyk na dvou středních školách a několika univerzitách.

Během první poloviny roku rezignovalo více než 50 odborníků Ministerstva školství na členství v pracovní skupině, která měla vypracovat plán na zlepšování vzdělávání znevýhodněných dětí. Tvrdili, že ministr nevěnoval této otázce dostatečnou pozornost. Ministerstvo ohlásilo plány na objednávku dalších studií o integraci školství, ale nevládní organizace tvrdily, že k dispozici je už několik podobných studií. Občanská společnost a političtí představitelé kritizovali ministra za to, že jmenoval do důležité funkce na Ministerstvu školství člověka, který předtím kandidoval do

parlamentu na volební listině extrémistické strany. Toto jmenování si vyložili jako znamení, že vláda nemá seriózní zájem o řešení otázky integrace školství.

Dne 23. září přijala vláda Strategii boje proti sociálnímu vyloučení s cílem zlepšovat vzdělávání, bydlení, bezpečnost, regionální rozvoj, zaměstnanost a rodinné/sociální/zdravotní služby pro sociálně vyloučené nebo znevýhodněné osoby, z nichž mnohé jsou příslušníky etnických a jiných menšin. Tento program má na starosti Agentura pro sociální integraci, založená v roce 2008 za účelem koordinace úsilí o sociální integraci. Tato agentura vykonávala během roku dohled nad probíhajícími projekty v 33 lokalitách.

Společenský útlak, diskriminace a akty násilí na základě sexuální orientace a genderové identity

Vláda nevedla statistiku ohledně násilných incidentů směřovaných proti jednotlivcům na základě jejich sexuální orientace nebo genderové identity. Zpráva vládní pracovní skupiny o otázkách sexuálních menšin uvedla, že fyzické a slovní útoky se objevují, avšak mnohdy nejsou hlášeny.

Byly hlášeny některé případy diskriminace osob na základě sexuální orientace nebo genderové identity. Například homosexuální, bisexuální osoby a osoby se změněným pohlavím v partnerském vztahu nesměly adoptovat dítě a homosexuální osoby v partnerském vztahu nemohly adoptovat biologické dítě svého partnera, i když samostatné osoby se změněným pohlavím mohou adoptovat.

Jiné společenské projevy násilí nebo diskriminace

Nebyly hlášeny žádné případy projevů společenského násilí nebo diskriminace osob s HIV/AIDS.

Oddíl 7. Práva pracujících

a. Svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání

Zákon chrání právo pracujících zakládat odborové organizace a vstupovat do nich podle vlastního uvážení bez nutnosti mít k tomu souhlas nebo splnit přemrštěné požadavky. Umožňuje jim tyto činnosti provádět bez zábrán. Pracující ve většině zaměstnání mají zákonné právo na stávku, jestliže selžou vyjednávání. Zákon umožňuje kolektivní vyjednávání, které je obvykle vedeno mezi odbory a zaměstnavateli v rámci firmy. Zákon zakazuje diskriminaci zaměřenou proti odborovým organizacím.

Možnost kolektivního vyjednávání je omezenější u státních zaměstnanců, jejichž mzdy jsou upraveny zákonem. Podle zákona mohou pracovníky, včetně osob, které nejsou členy odborových organizací, právně zastupovat pouze odbory. Od odborových organizací se

vyžaduje, aby při plánování stávky informovali zaměstnavatele o počtu stávkujících a aby jim poskytli seznam členů stávkového výboru nebo kontaktní osob pro vyjednávání. Přestože předpisy opravňují členy odborů, aby prováděli určité odborové aktivity v pracovní době, nikde není uvedeno množství času, na které pracovníci mají pro tento účel nárok, což zaměstnavatelům ponechává široký prostor pro výklad.

Pracující svého práva na sdružování a členství ve svobodných odborových organizacích a práva na stávku a kolektivní vyjednávání v praxi všeobecně využívají, včetně cizinců a migrujících pracovníků. Přestože zákon platí stejně pro občany České republiky i zahraniční pracovníky, posledně jmenovaní se do odborů nezapojují kvůli krátkodobé povaze své práce nebo z nedostatku sociální interakce s českými zaměstnanci. Počet případů porušování zákoníku práce a odborových pravidel se podle ČMKOS během roku zvýšil. ČMKOS připisuje toto zvýšení ekonomické krizi. Odpovědi na dotazník ČMKOS zaslaný na její pobočky během roku vykázaly řadu případů porušování práv a diskriminace, včetně správních překážek v procesu kolektivního vyjednávání, neschválených jednostranných platových změn a hrozeb propuštění, pokud by pracovníci neustali v odborové činnosti. Odborově organizovaní i neorganizovaní zaměstnanci však často nebyli ochotni podat formální stížnosti nebo svědčit proti svým zaměstnavatelům z obavy o ztrátu zaměstnání, snížení platu nebo zhoršení pracovních podmínek. Podle ČMKOS podávali zaměstnanci obvykle stížnost pouze pokud byla jejich pracovní místa bezprostředně ohrožena nebo po ztrátě zaměstnání.

ČMKOS hlásila případy, kdy zaměstnavatelé neposkytli členům odborů dostatečnou placenou dobu k plnění odborových povinností. Zaměstnanci Státní opery v Praze hlásili šikanu a hrozby propuštění v reakci na jejich protesty proti plánovanému sloučení s Národním divadlem.

b. Zakaz nucené nebo povinné práce

Zákon zakazuje nucenou nebo povinnou práci. Objevily se však informace o tom, že muži i ženy, včetně migrujících pracovníků, byli vystaveni podmínkám nucené práce v České republice.

Od roku 2009 odhalilo policejní vyšetřování více než 2 000 osob, které tvrdily, že byly vykořisťovány pracovními agenturami na základě smlouvy se státem vlastněného podniku Lesy ČR. Podle několika nevládních organizací a policejních zdrojů se během roku přihlásili další pracovníci v rámci případu proti Lesům ČR. Tito pracovníci podepsali smlouvu na sázení stromků, ale v některých případech nedostali plat od zaměstnavatelů, kteří tvrdili, že smlouvy se týkaly „zaškolení“. Pracovní podmínky byly tvrdé a pracovníci hlásili, že často nedostávali stravu. Policie koordinovala vyšetřování s představiteli v okolních zemích, aby mohla sledovat případy vykořisťovaných pracovníků, kteří se po odchodu ze zaměstnání v lesích vrátili domů. Povolení k činnosti některých z menších pracovních agentur v České republice byla pozastavena, ale úřady je během roku formálně nezažalovaly.

Viz též výroční zpráva Ministerstva zahraničí USA o obchodování s lidmi (*Trafficking in Persons Report*) na adrese www.state.gov/j/tip.

c. Zákaz práce dětí a minimální věková hranice zaměstnanců

Zákon stanoví minimální věkovou hranici pro práci na 15 let. Pracovní podmínky pro děti ve věku od 15 do 18 let podléhají přísným normám bezpečnosti práce, počtu povolených hodin a slučitelnosti se školní výukou. V případě porušení předpisů dětské práce hrozí pokuta až do výše 2 milionů korun (přibližně 103 000 dolarů). Český úřad bezpečnosti práce (ČÚBP) dodržování těchto předpisů v praxi účinně kontroloval. Během roku nehlásil ČÚBP žádné případy porušování zákona o dětské práci.

d. Přijatelné pracovní podmínky

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví minimální mzdu a dohlíží na její dodržování. Minimální mzda ve sledovaném roce byla osm tisíc korun (přibližně 410 dolarů) měsíčně. V porovnání s ní byly "minimální existenční náklady", definované jako minimální obnos potřebný pro uspokojení základních potřeb dospělé osoby v pracovním věku na jeden měsíc, stanoveny na 2 200 korun (přibližně 115 dolarů). Dodržování minimální mzdy je jedním z hlavních cílů kontrol ČÚBP.

Zákon stanoví čtyřicetihodinový pracovní týden, dva dny odpočinku týdně a placenou přestávku v trvání alespoň třicet minut během běžné osmihodinové směny. Zaměstnanci mají nárok na 20 dní placené dovolené ročně. Zaměstnavatel může požadovat až osm hodin přesčasu týdně v případě silné poptávky po práci, ale nesmí si vyžádat více než 150 hodin přesčasu v jednom kalendářním roce. Další přesčasová práce podléhá souhlasu zaměstnance. Příplatky za přesčas, které činí nejméně 25 procent průměrné mzdy, se řídí ustanoveními pracovní smlouvy.

Inspektoři ČÚBP provedli během sledovaného roku 5 440 kontrol dodržování pracovního zákoníku. Za podstatné porušování zákoníku práce týkající se pracovních smluv, mezd, plateb za přesčasové hodiny a pracovních přestávek udělil ČÚBP pokuty v celkové výši 19,3 milionů korun (přibližně 990 000 dolarů). V České republice působí 720 pracovních inspektorů.

Podle Mezinárodní organizace pro migraci však nebyly v případech migračních pracovníků standardní pracovní podmínky vždy dodržovány. Zahraniční pracovníci s relativně nízkou kvalifikací pocházející z méně rozvinutých zemí jsou někdy závislí na dočasných pracovních agenturách, aby si mohli najít a udržet práci. Podle odborů a nevládních organizací se objevily případy porušování pracovněprávních podmínek i nelidské zacházení s migranty, kterých se dopouštěly tyto agentury. Nejčastěji jsou mzdy vypláceny těmto agenturám, které si z nich část vezmou, takže výsledkem je mzda nižší než minimální, přesčas bez náležité odměny pro pracovníky nebo práce vykonávaná bez jakékoli odměny vůbec. Protože migrující pracovníci podávají oficiální stížnosti jen zřídka, místní orgány měly jen málo nástrojů, jak zasáhnout.

ČÚBP vykonával pravidelné inspekce a zabýval se obviněními z porušování zákoníku práce. Během sledovaného roku provedl ČÚBP inspekce v 95 pracovních agenturách zaměstnávajících migrující pracovníky. Podle ČÚBP tyto inspekce odhalily nesoulady v pracovních smlouvách, odepření výplat mzdových prémie nebo opožděné výplaty mezd a nesoulady týkající se

odpracovaných hodin a přesčasů. Přestože ČÚBP nepotvrdil žádné případy systematické diskriminace na základě občanství, pohlaví, věku nebo zdravotního stavu, porušování zákoníku práce bylo hlášeno nejčastěji v případech, kdy se lišily pracovní podmínky a mzdy stálých zaměstnanců a dočasných pracovníků dodaných agenturami.

Zaměstnavatel musí v souladu se zákoníkem práce zajistit pracovišti bezpečnost a ochránit zdraví pracovníků, udržovat bezpečné a zdravé pracovní prostředí a zabránit výskytu zdravotních a bezpečnostních rizik. ČÚBP účinně vynucoval dodržování předpisů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Během sledovaného roku se 8 805 kontrol soustředilo na dodržování zdravotních a bezpečnostních norem, hlavně ve stavebním, chemickém, výrobním, dopravním a těžkém strojírenském odvětví. Inspekce byly prováděny jak preventivně, tak v reakci na porušování předpisů. V případech, kdy došlo k podstatnému porušení zákona, byly uděleny pokuty, které celkově překročily 14,6 milionů korun (přibližně 749 000 dolarů). Počet zaregistrovaných zranění na pracovištích se zvýšil od roku 2010 o 2,7 procenta a počet smrtelných úrazů se ve stejném období zvýšil o 8 procent. K převažující většině zranění a úmrtí došlo ve stavebním průmyslu. Zaměstnanci malých až středních podniků se často vyhýbají používání ochranných pomůcek, i když je zaměstnavatel poskytuje. Ke zraněním často dochází kvůli podcenění rizik zaměstnancem a nepřítomnosti soustavné kontroly nebo dohledu zaměstnavatelem.

Anglické znění najdete na adrese

http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?dynamic_load_id=186344